

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น สิ่งหนึ่งที่ทุกคนต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วยตลอดชีวิตก็คือกฎหมาย ซึ่งเป็นกฎ เกณฑ์ของสังคมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญเนื่องจากกฎหมายช่วยให้สังคมสงบเรียบร้อย ก่อให้เกิดความเป็นธรรม และวางรากฐานของสิทธิ เสรีภาพของสมาชิกในสังคม (วิชา มหาคณ, 2520) ซึ่ง สุธาบัติ สัตตบุศย์ (2525) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้กฎหมายว่า เมื่อมนุษย์เกิดมาอยู่ร่วมกันในสังคมก็ย่อมตกอยู่ในกฎ เกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม กฎหมาย เป็นกฎ เกณฑ์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์อย่างแยกไม่ออก ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย การเป็นผู้รู้กฎหมายย่อมได้ เปรียบกว่าคนที่ไม่รู้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมของประเทศไทยกำลังพัฒนา ดังเช่นประเทศไทยที่กำลังพัฒนาประเทศเข้าสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICS) ผลของการพัฒนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้ง เด็กและ เยาวชนค่อนข้างมาก

ในจำนวนประชากรของประเทศไทยกว่า 50 ล้านคน เด็กและเยาวชน นับเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากที่สุด กล่าวคือ มีจำนวนถึง 24 ล้านคน หรือคิดเป็น 40 กว่าเปอร์เซ็นต์ของประชากรไทย (ศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็ก เอเชีย เนืท, ม.ป.ป.) ดังนั้นเด็กจึงเป็นทรัพยากรกลุ่มหนึ่งที่สำคัญ และมีค่า

ต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ในภายหน้าเด็กในวันนี้จะต้องกลายเป็นผู้ที่ต้องรับภาระในการบริหาร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การป้องกันการรักษาความมั่นคงของชาติรวมทั้งเป็นผู้ที่สืบทอดเจตนารมณ์ และความเป็นเอกลักษณ์ ความดีงาม ตลอดจนภารกิจต่าง ๆ อันเป็นมรดกตกทอดทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศได้ส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ทำให้มีเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งต้องตกอยู่ในภาวะยากลำบาก และต้องการความช่วยเหลือ เช่น การใช้แรงงานเด็ก ซึ่งในปัจจุบันจัดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง จากข้อมูลการสำรวจแรงงานในปี 2536 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า มีเด็กในวัย 13-19 ปี ที่เป็นกำลังแรงงานถึงกว่า 4.2 ล้านคน(แยกเป็นเด็กในวัย 13-14 ปี 5.2 ล้านคน และวัย 15-19 ปี 3.7 ล้านคน) นอกจากปัญหาการใช้แรงงานเด็กแล้ว ยังพบปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กอื่น ๆ อีก เช่น เด็กและเยาวชนถูกเอาเปรียบทางเพศ ได้แก่ การถูกข่มขืนกระทำชำเรา การนำเด็กมาค้าประเวณี เด็กถูกกระทำทารุณกรรมและปัญหาเด็กและเยาวชนประพฤตินิสัยไม่สมควรแก่วัย เช่น ดิถยาเสพติด เล่นการพนัน ก่ออาชญากรรม เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับเด็กและเยาวชนนี้ รัฐได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนขึ้นโดย เฉพาะ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงเด็กที่ต้องตกอยู่ในภาวะยากลำบากว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องตกอยู่ในภาวะยากลำบาก และขาดการได้รับความช่วยเหลือจากสังคมอย่างเหมาะสมนั้นสืบเนื่องมาจากเด็กและเยาวชนเหล่านั้นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของตน กล่าวคือ ขาดความรู้

ความเข้าใจในข้อบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของตนสอดคล้องกับบรรดพล
พันธ์บุญเกิด (2528) ซึ่งกล่าวถึงการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กไว้
ประการหนึ่งว่า ควรเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการไป
รับจ้างในเมืองแก่ชาวชนบท เพื่อให้เด็กและผู้ปกครองรู้ถึงอันตรายที่อาจจะ
เกิดขึ้นกับเด็กที่ไปทำงานในเมือง รู้ถึงสิทธิของกฎหมายที่ลูกจ้างพึงมีพึงได้
พร้อมทั้งรู้จักหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ตนเอง เมื่อเกิดปัญหา
และประทีป ทับอรรถานนท์ (2537) ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมาย
เกี่ยวกับการประพฤตินิยมชอบของนักเรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ประการหนึ่งว่า
"กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดหลักสูตร โดยให้นักเรียนได้ทราบว่าลักษณะ
ความประพฤติที่เขาพึงหลีกเลี่ยงมีอะไรบ้าง" ซึ่งจากข้อเสนอแนะดังกล่าว
แสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนประพฤตินิยมชอบนั้น สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจาก
ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองที่ว่าด้วยเรื่องการ
ประพฤตินิยมที่ไม่สมควรแก่วัย

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การที่เด็กต้องตกอยู่ในภาวะยากลำบาก
เช่น ถูกละเมิดสิทธิ ประพฤตินิยมที่ไม่สมควรแก่วัยในด้านต่าง ๆ นั้น สาเหตุ
ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากความไม่รู้ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งการให้
ความรู้แก่เด็กในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่และเรื่องอื่น ๆ ที่เด็กมีสิทธิพึงมีพึง
ได้ตามกฎหมาย ตลอดจนข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่ให้
ความช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ นั้น เป็นแนวทางหนึ่ง
ที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับเด็กได้

การที่จะป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องอาศัย
ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการ
การคุ้มครองเด็กที่เหมาะสม มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบและบังคับใช้

อย่างจริงจัง ดำรงกวัดขันจับผู้ที่กระทำผิดต่อเด็กอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่เยาวชนของชาติสามารถที่จะ เสริมความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กได้โดยตรง จะเห็นได้ว่าการให้การศึกษ เป็นมาตรการเสริมที่จะช่วยป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับ เด็กและ เยาวชน ได้ประการหนึ่ง

จากการพิจารณาเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) พบว่า มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับกฎหมายปรากฏ อยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับชั้นต่าง ๆ ดังนี้

1. กฎหมายเกี่ยวกับการจราจร ปรากฏอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการข้ามถนน การเดินบนทางเท้า
2. กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ปรากฏอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4, และ 6 มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดต่อร่างกายและโทษตามกฎหมาย ผลร้าย สาเหตุ วิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงการติดสิ่งเสพติด
3. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เนื้อหาปรากฏอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา สุขภาพผู้บริโภค และหน่วยที่ 5 การทำมาหากิน การบริโภคน มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์สำหรับบริโภค การโฆษณา เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หลักในการเลือกซื้อและการใช้บริการที่ปลอดภัย การซื้อเท่าที่จำเป็น การประมาณในการใช้จ่าย การซื้อขายผ่อนส่ง ผลดีและผลเสีย
4. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน เนื้อหาปรากฏอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 5 เรื่องการทำมาหากิน จรรยาบรรณและระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับอาชีพที่ควรทราบ เนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็กเพียงเล็กน้อย

5. กฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร และกฎหมายอื่น ๆ ปรากฏอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 หน่วยชาติไทย หน่วยย่อยที่ 5 กฎหมาย หน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมือง เป็นกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ เช่น การแจ้งเกิด ตาย การย้ายที่อยู่ การจดทะเบียนสมรส การหย่า การเสียภาษี

เมื่อพิจารณาเนื้อหากฎหมายที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปัจจุบัน ประกอบกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก พบว่า เนื้อหากฎหมายที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปัจจุบันนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับ เด็กและ เยาวชนในปัจจุบันมากเท่าใดนัก ซึ่งการเสริมความรู้ทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับ เด็กแก่นัก เรียนนั้น เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียน เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิทธิของตน ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และรู้วิธีการป้องกันการแก้ไขปัญหา สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรม เพื่อ เสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นชั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบันในเขตอำเภอสรีราชา ซึ่งจากงานวิจัยของอรทัย เพ็ชรธรรม (2528) ที่ทำการศึกษาเรื่อง "ความต้องการของกลุ่มคนต่างอาชีพ เกี่ยวกับการศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี" พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่ทุกกลุ่มอาชีพต้องการให้ จัดหลักสูตรด้านการประกอบอาชีพ ภาษาอังกฤษและกฎหมายในระดับประถมศึกษา จากผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึง เลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอสรีราชา

เนื่องจาก เนื้อหากฎหมายมีลักษณะที่ค่อนข้าง เป็นนามธรรมและในการสอนนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาทางด้านข้อเท็จจริง และทักษะทางเชาวน์ปัญญา ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัย คือต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่พบในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นจึงต้อง เลือกวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาแนวการสอนแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne) นั้นเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหากฎหมายในโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นในครั้งนี้ เนื่องจากการสอนตามแนวคิดของกาเย่นั้น ได้มีการวางรูปแบบการสอนอย่างเป็นระบบ กาเย่ได้เสนอแนวการสอนโดยใช้ เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ ในการจัดการเรียนการสอน โดยได้ทำการวิเคราะห์แล้วว่า ครูซึ่งเป็นผู้ออกแบบการสอน ควรดำเนินการสอนโดยมี เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ อันประกอบด้วย (1) การสร้างความสนใจเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ สนใจที่จะเรียน, (2) การแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดหมายปลายทางที่จะเรียนล่วงหน้า, (3) การทบทวนประสบการณ์เดิม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะ เรียนรู้เรื่องใหม่ที่เกี่ยวข้อง, (4) การเสนอสิ่งเร้าเป็นการใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ, (5) การให้แนวทางในการเรียนรู้ เป็นการบอกแนวทางให้ผู้เรียนทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง, (6) การก่อให้เกิดพฤติกรรม คือ การให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด, (7) การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นขั้นที่แสดงให้เห็นว่าผลการปฏิบัติของนักเรียนนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาอย่างไร, (8) การประเมินการปฏิบัติ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้เพียงใด, (9) การส่งเสริมความคงทนและถ่ายโอนการเรียนรู้ เป็นการสรุปทบทวนเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ฝังแน่นยิ่งขึ้น

เหตุการณ์การสอนแต่ละ เหตุการณ์นี้ จะมีส่วนช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ส่วนกิจกรรมที่นำมาใช้ในการสอนกฎหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการสอนกฎหมายของพอล เอ ฟรอยน์ , แพทริก เจ พายโทรวิตโต, นอร์แมน กรอสส์, พี โทนี เกรแฮม และพอล ซี ไคลน์ และสังเคราะห์เป็นหลักการจัดกิจกรรมที่นำมาใช้สอนกฎหมายในโปรแกรมที่จัดขึ้นได้แก่ การวิเคราะห์หาเหตุผลเชิงจริยธรรม การใช้วิจักษณ์พิจารณาปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย การจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ทางกฎหมาย โดยใช้กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ การจำลองเหตุการณ์ การศึกษาจากกรณีตัวอย่างและการนำข้อมูลจากประสบการณ์ของนักเรียนมาสัมพันธ์กับบทเรียน

ผู้วิจัยคาดหวังว่าการพัฒนาโปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ จะช่วยให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้าน กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็ก กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดในการสอนกฎหมายของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นเป็นหลักการจัดกิจกรรมในการสอนกฎหมาย โดยใช้แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของกาเบ่ (Gagné) ซึ่งแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่มีระบบระเบียบ มีความ

ยึดหยุ่นสูงวิธีการหนึ่ง อันประกอบด้วย เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง จากงานวิจัยของ วรพรรณ เหมชะญาติ (2535) ที่ทำการศึกษาเรื่อง "ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดของกาเย่ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน" พบว่า นักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดของกาเย่ มีการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากงานวิจัยของ แท้ วารีลำพึง เพลิน (2524) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการสะท้อนแสงและการหักเหของแสง ระหว่างการสอนตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของกาเย่ กับการสอนแบบสืบสอบ" พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการทดลองสอนที่เกี่ยวข้องกับการนำ เหตุการณ์การสอนของกาเย่ ไปทดลอง เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้ เหตุการณ์การสอน เหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง เช่น สร้างความสนใจ การแจ้งจุดประสงค์ การทบทวนประสบการณ์เดิม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การประเมินผลการปฏิบัติกับการสอนตามปกติที่ไม่ได้ใช้ เหตุการณ์ในการสอนนั้น ส่วนใหญ่พบว่า ผลการสอนของกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับ เหตุการณ์การสอนจะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มปกติที่ละเลยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อ เหตุการณ์การสอนนั้น ๆ จากงานวิจัยของ อัลเฟรด เบิร์ต เวบบ์ (Alfred Bert Webb, 1972) ซึ่งได้ทำการทดลองเพื่อศึกษาผลของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมมีผลในด้านดีต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นอย่างมาก จากผลการศึกษาที่ปรากฏข้างต้น เป็นข้อสนับสนุนให้เห็นว่า หากจัดการเรียนการสอนโดยใช้ เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ เป็นแนวทางในการวางแผนการสอนแล้ว น่าจะทำให้ผลการเรียนรู้ดีกว่าการสอนโดยไม่ให้ความสำคัญแก่ เหตุการณ์ การสอนทั้ง 9 เหตุการณ์ หรือใช้ เหตุการณ์การสอนเพียงบาง เหตุการณ์ เท่านั้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่า การสอนกฎหมายโดยใช้กิจกรรมที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิดในการสอนกฎหมายที่มีผู้เสนอไว้ และจัดการเรียนการสอนโดยใช้เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ตามแนวคิดของกาเย่ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกฎหมายแก่นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมจะทำให้นักเรียนเรียนรู้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

คะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยในการเรียนกฎหมายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบ้านบ่อวิน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี

2. ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์ และวันพุธ โดยจัดการเรียนการสอนนอกเวลาเรียนปกติวันละ 1 แผน ตั้งแต่เวลา 15.30- 16.30 น. จำนวน 19 ครั้ง เวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 2 ครั้ง การประชุมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ จำนวน 2 ครั้งรวมทั้งหมด 23 ครั้ง

3. เนื้อหากฎหมายที่นำมาจัดในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นเนื้อหาที่กำหนดขึ้นโดยการศึกษาเอกสารหลักสูตร ตำรางานวิจัยทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็ก ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลสรุปเป็นเนื้อหากฎหมายที่เด็กควรทราบ ได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ โดยยึดหลักการแบ่งประเภทของกฎหมายเกี่ยวกับเด็กตามการแบ่งของ ไชยศ เหมะรัชตะ (2530) ดังนี้

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็ก ได้แก่ สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร

3.2 กฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับเด็ก ได้แก่ เรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชน ความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน และความผิดที่ผู้กระทำผิดจะต้องถูกเพิ่มโทษ เมื่อกระทำต่อ เด็กและ เยาวชน

3.3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ได้แก่ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ว่าด้วย เรื่องการกระทำที่เป็นภัยต่อ เด็ก การประพฤติดนที่ ไม่สมควรแก่วัย การคุ้มครองผู้บริโภคน การคุ้มครองแรงงานเด็ก และกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกฎหมายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ที่ผู้วิจัยนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในโปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้ ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาสมรรถภาพ 2 ด้าน คือ ข้อเท็จจริง และทักษะทางเชาวนปัญญา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอนตามแนวคิดของกาเย่ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ 5 ประการ ได้แก่ ทักษะเชาวนปัญญา บุทธศาสตร์การคิด ข้อเท็จจริง ทักษะการเคลื่อนไหว และเจตคติ โดยจัดสภาพการสอนภายนอกให้สัมพันธ์กับสภาพการเรียนรู้ภายในสมองของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ ดังนี้ (1)การสร้าง ความสนใจ (2)การแจ้ง

จุดประสงค์ของบทเรียน (3)การทบทวนประสบการณ์เดิม (4)การเสนอสิ่งเร้า (5)การให้แนวทางในการเรียน (6)การก่อให้เกิดพฤติกรรม (7)การให้ข้อมูลป้อนกลับ (8)การประเมินการปฏิบัติ (9)การส่งเสริมความคงทนและถ่ายโอนการเรียนรู้

โปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหมายถึงสาระสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย (1)เป้าหมาย (2)ลักษณะของโปรแกรม (3)นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย (4) เนื้อหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็ก กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (5)หลักการจัดกิจกรรมการสอนกฎหมาย (6)แผนการสอนกฎหมาย (7)การประเมินผลโปรแกรม โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ดังนี้ คือ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกฎหมายตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้แก่นักเรียน โดยจัดนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันจันทร์ และวันพุธ วันละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 15.30 -16.30 น.

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย หมายถึง การสร้างโปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย แล้วดำเนินการตามขั้นตอนของโปรแกรมนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม

กฎหมายหมายถึง กฎหมายทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับเด็กในงานวิจัยนี้ครอบคลุมกฎหมาย 3 ประเภท ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็ก กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้ประเมินความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมโปรแกรม

แบบสอบถามความคิดเห็น หมายถึง แบบสอบถามที่ใช้ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมโปรแกรมเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมที่จัดขึ้น

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ใน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบ้านบ่อวิน
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหากฎหมาย
การสร้างโปรแกรม และการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่โดย
ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ เอกสาร ตำรา
เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก กฎหมายเกี่ยวกับเด็ก การสร้างและการ
ประเมินผลโปรแกรม แนวคิดในการสอนกฎหมาย การจัดการเรียนการสอนตาม
แนวคิดของกาเย่

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย เกี่ยวกับเด็กจำนวน
5 ท่าน

ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย โดยดำเนินการ
ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของโปรแกรม คือ " เพื่อเสริมความรู้ทางด้าน
กฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ
สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้"

2. กำหนดลักษณะของโปรแกรม จัดเป็นโปรแกรมเสริมความรู้ให้แก่
นักเรียนนอกเวลาเรียนปกติ

3. คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วม โดยพิจารณา ดังนี้

3.1 เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 เข้าร่วมโปรแกรมด้วยความสมัครใจ โดยการเปิดรับสมัครจน

ครบจำนวน 30 คน

4. สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกฎหมายตามลำดับชั้น เหตุการณ์การสอน 9 เหตุการณ์ โดยใช้กิจกรรมการสอนที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น จากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนกฎหมายที่นักวิชาการเสนอแนวคิดไว้ ได้แก่ การสอนให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์หาเหตุผลทางจริยธรรม รู้จักใช้วิจักษ์ญาณพิจารณาถึงปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย การจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ทางกฎหมาย โดยการแสดงบทบาทสมมุติ การจำลองเหตุการณ์ การนำข้อมูลที่มีอยู่จากประสบการณ์ของนักเรียนมาสัมพันธ์กับบทเรียน และการศึกษาจากกรณีตัวอย่าง

5. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ชุด ได้แก่

(1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกฎหมายของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม

(2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมที่จัดขึ้น

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย

1. เลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนบ้านบ่อวิน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน โดยการเปิดรับสมัครจนได้นักเรียนครบตามจำนวน

2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกฎหมายก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม (Pre - test)

3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น แก่นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม

4. ให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกฎหมาย หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโปรแกรม (post-test) และให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมที่จัดขึ้น

ขั้นที่ 4 การประเมินผลโปรแกรม เป็นการหาประสิทธิภาพของโปรแกรม ด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กฎหมายของนักเรียนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นคือ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกฎหมาย ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมที่จัด ขึ้นจากแบบสอบถามความคิดเห็นโดยการหาค่าร้อยละ โดยกำหนดให้นักเรียนที่ เข้าร่วมโปรแกรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และปานกลาง

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงโปรแกรม โดยการพิจารณาว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกฎหมายของนักเรียนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้หรือไม่ และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมที่จัดขึ้นในด้านต่าง ๆ อย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงโปรแกรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก เพื่อเสริมความรู้ให้แก่เด็กในระดับชั้นประถมศึกษา
2. ได้โปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6